

Cronica

Într-o foarte importantă cuvîntare, ținută cu prilejul Consfăturii de lucru cu activiștii și cadrele din domeniul educației politice, al propagandei și ideologiei, tovarășul Nicolae Ceaușescu a criticat aspru slabă calitate a unor emisiuni de televiziune, între care și unele emisiuni de teatru și film. Uneori, televiziunea uită ponderea educativă (politică, etică, estetică) pe care o are în societate. Un film sau o piesă proastă pot fi ocolite de spectatori, la teatru sau la cinema, dar intră, de cele mai multe ori, în virtutea inerției, în atenția spectatorilor de televiziune, mult mai numeroși. Selecția trebuie să fie aici mai atentă, mai riguroasă, mai matură decît oriunde. Nevoia permanentă de filme și de piese în programul televiziunii, dorința spectatorilor înșiși de a vedea spectacole nu trebuie să adoarmă spiritul critic și discernămintul. Televiziunea, dacă vrea să-și îndeplinească rolul de formare etică și estetică a omului nou, nu poate fi o mașinărie inertă de reprodus, ci trebuie să acționeze activ, lucid, prin selecție și explicare, în vederea perfecționării spirituale a vieții. De ce dramaturgi notorii continuă să fie absenți de pe ecranul televiziunii? De ce la Telecinematecă se mai dau filme care nu ar figura în repertoriul nici unei cinemateci, fiind filme absolut banale? De ce regizorii de teatru și regizorii de film sînt atît de puțin prezenți la televiziune? De ce cronicile de televiziune din unele publicații sînt invariabil elogioase, de ce se evită părțile slabe și se scrie numai despre lucrurile bune? Iată cîteva întrebări, dintre multe posibile, la care ar trebui să medităm...

„Prețul succesului”

Dramatizînd un roman al lui Hans Helmut Kirst și adaptîndu-l pentru televiziune, Nicolae Popescu, autor al multor adaptări din literatura română clasică, și Cornel Todea, unul dintre cei mai talentați regizori de televiziune, au făcut o bună alegere și un bun scenariu. *Prețul succesului* este o condamnare vehementă a egoismului burghez, generator de minciună, corupție și crimă, căci nimic nu pare mai caracteristic parvenitismului în societatea capitalistă decît strivirea demnității și a vieții altora, pentru triumful intereselor proprii. Lucrat în tehnică polițistă, scenariul conduce investigația mult mai departe decît o impune anchetarea unei crime și a unei sinucideri, dezvăluind o observație lucidă a-

supra tipologiilor și a relațiilor înaltei societăți mîuncheneze și făcînd radiografia moralității ei. Primul suspectat de uciderea unei femei de reputație îndoielnică este Fein, directorul general al unei mari întreprinderi de construcții și ginerele patronului. Arhitect care a făcut o carieră rapidă prin mijloace nu tocmai cinstite, Fein pare să-și urască socrul, soția și situația. Dispare mereu de-acasă, de la birou, iar momentul crimei coincide cu prezența sa în fața casei victimei. Disprețuit, la rîndul său, de nevastă și de socru, Fein este înlocuit de urgență, atît în funcție cît și în viața conjugală, de prietenul și subalternul său mai tînăr, Jonnas, un tip hotărît, ca și Fein în tinerețe, să parvină cu orice preț. Cîndva, Fein dezvăluise planurile construcțiilor olimpice viitorului său socru și acesta se îmbogățise, prelînd, pe această cale necinstită,

comenzile unor mari lucrări rutiere. Acum, Fein nu mai este de nici un folos întreprinderii și nici familiei, iar socrul său vrea să scape de el. În jocul intereselor nu există sentimente, nu există familie, nu există scrupule. Oamenii, ca și mașinile, sînt buni cît timp aduc profituri, apoi sînt aruncați fără milă. Dar Fein reprezintă pentru marele magnat și un pericol misterios, astfel că se întreprinde totul, inclusiv influențarea anchetatorilor, cumpărarea unor martori, pentru ca indezirabilul să fie arestat și condamnat pentru crimă. Poliția, superficială și influențabilă, este gata să facă jocul din umbră al marelui industriaș, dar un mărunț funcționar de poliție ia pe cont propriu ancheta și, pas cu pas, lucrînd împotriva șefilor săi, dirijează cercetările către descoperirea adevăratului făptaș.

Paralel cu această dublă anchetă, se relevă mizeria morală a înaltei societăți. Un industriaș și un om politic sînt posibili criminali. Fiica lui Fein se sinucide din cauza insistențelor libidinoase ale bunicului ei, fiul lui Fein, dezgustat de lumea în care trăiește, vehiculează sloganuri contestatate. Principiile și sentimentele sînt călcate în picioare. Poliția, ajungînd la capătul anchetei și văzîndu-se obligată să pună sub acuzare înalte personalități ale vieții sociale și politice, este gata să indice drept asasin pe un biet intendent arierat. Totul e murdărit de corupție, de minciună și de ură. Ca să-și ispășească vechile păcate, ca să ducă o viață corectă, Fein părăsește orașul. Ca să rămînă cinstit față de propria conștiință, funcționarul de poliție își dă demisia. Cine nu poate lupta, încearcă să fugă...

Avînd în mînă un text de bună calitate, cumva asemănător aceluia care a stat la baza filmului *Rosemarie*, Cornel Todea și-a dovedit, încă o dată, virtuțile regizorale, construind meticolos un spectacol care trebuie să fie și captivant și demascator, acumulînd, scenă cu scenă, energie dramatică și făcînd-o să explodeze în cîteva momente de puternic patetism. Nimic nu sună strident în această construcție solidă, consistentă, riguroasă, nici lozincile contestatate ale tînărului Fein, nici protestele ipocrite ale mamei sale, nici izbucnirile de furie ale bătrînului magnat. Dintre distribuție inteligent gîdită spre a servi perfect structura scenariului, trei actori au dus, cred, cu succes, greul spectacolului: George Constantin, Adrian Georgescu și Mircea Anghelescu. Ca întotdeauna, George Constantin, pe micul ecran, întocmai ca pe scenă, covârșește prin vigoarea și ironia distilată a jocului său. Aici, în rolul unui atotputernic om de afaceri, se află, parecî, în continuarea rolului din *Livada cu vișini* a lui Cehov, montată la televiziune tot de Cornel Todea, acum cîțiva ani: un Lopahin mai evoluat, a cărui grosolanie iese la iveală doar în momentele de furie, un om-buldozer, hotărît să dărîme tot ce stă în calea intereselor sale egoiste, călcînd pe cadavre, dar și pe ființe vii, înjosind și nimicind fără ezitare și fără scrupule. La antipodul acestei energii male-

fice, devastatoare, Adrian Georgescu a interpretat cu discreție rolul funcționarului de poliție, ambițios nu într-o parvenire, ci întru descoperirea adevărului, om de robustețe lăuntrică, echilibrat, perseverent, plin de surprize sub masca bonomă și vag persiflantă. Mircea Anghelescu, în Fein, a fost obiectul viu al înfruntării primilor doi: un om cu conștiința încărcată, ajuns, după descoperiri succesive, la decizia de a-și modifica radical existența. Excelenți, alături de cei trei, au fost Mircea Albuлесcu (comisarul Braun), Olga Tudorache (soția lui Fein), Aurel Giurumia (înaltul politician), Traian Stănescu, Zephi Alșec, Dumitru Palade, Dorin Varga, Aimée Iacobescu și Jonny Răducanu, creatorul atmosferei muzicale a spectacolului.

„De ziua Domniței”

De ziua Domniței debutează ca o piesă-confesiune. O absolventă de medicină, care, deși frunză la promoției sale, avînd, deci, prioritate la repartizare, alege, spre stupefacția colegilor, un sat îndepărtat din Deltă. E vorba de o vocație a apostolatului? E vorba de o dragoste nefericită? De-amîndouă? Urmează imagini-document, frumos filmate de operatorul Constantin Moțiu, în care proaspăta absolventă ia contact cu o lume insolită, cu peisajul și cu oamenii Deltei. Totul e povestit frust, cu simțul autenticității, de către autorul piesei, Ion Mărgineanu, și repovestit, în același ton al adevărului, de către regizoarea Domnița Munteanu. Sînt și mici accidente în linia simplă și curată a narațiunii, cum ar fi momentul în care tînăra doctoriță se apucă să dea lecții primarului cu privire la organizare și la pescuit, dar aceste noduri în firul povestirii sînt puține și fără importanță. Importantă, în schimb, este povestea de dragoste, care va lumina și mai mult caracterul doctoriței. Tînărul inginer de la Tulcea se îndrăgostește de ea, dar nu poate concepe și aproba entuziasmul ei romantic, încăpăținarea de a rămîne, în continuare, în satul acela îndepărtat din Deltă, numit Sălcia. Și, în cele din urmă, incapabil de înțelegere, dispare. Întîlnirile celor doi tineri sînt filmate frumos, dar sînt încărcate cu discuții interminabile, cu explicitări și cu argumentări seci, mereu pe aceeași problemă a datoriei, astfel că atmosfera poetică se dizolvă în publicistică rece.

Doi actori tineri, Eugenia Maci și Ion Lemnaru, dețin rolurile principale, alături de o actriță cu o impresionantă experiență de teatru și film: Eugenia Bosînceanu. Dacă Eugenia Maci e o revelație pentru spectacolul de televiziune, prin firesc, farmec discret și telegenie, Ion Lemnaru va trebui să-și cenzureze mai atent afectarea din ton și din gesturi, mai subliniind și mai neplăcută pe ecran decît pe scenă.